

הלכה למעשה

עם רבני רשת בתי ההוראה הארצית 'המאורות'

שאלות בענייני קריאת המגילה

מאת הגאון רבי רון אל אהרן שליט"א //
אב"ד לממונות ובתיבות ומרבני בית ההוראה

שאלה: בקהילות השאמי (לא מק"ק צנעא) איך ראוי להנהיג בקשר לאמירת פסוקי הגאולה, חזן ואח"כ ציבור או הציבור ואח"כ החזן.

תשובה: חזן ואח"כ הקהל. אחד מהטעמים העיקריים כי בסוף המגילה יוכל החזן לגלול את המגילה בזמן שהקהל חוזרים על הפסוק האחרון וכך לא יעמדו הציבור בשתיקה ולא יהא טרחה דציבורא, לאו מילתא היא.

שאלה: רציתי לשאול האם קראו את המגילה בתימן או בארץ בערבית או תפסיר לזקנות עדנתנו במקרה?

תשובה: מעולם לא שמענו כזאת.

שאלה: שלום רציתי לדעת מה דין אישה שמצטערת בצום תענית אסתר? והאם לפי הפסיקה התימנית קיימת מניקה (לא בפועל) בתוך כ"ד חודשים? תודה

תשובה: ע"פ מנהגנו רק אם האשה מניקה בפועל יש לה דין של כ"ד חודש שפטורה מן הצום. אך אם אינה מניקה בפועל אע"פ שהיא בתוך כ"ד חודש צריכה לצום. אא"כ יש לה חולשה אחרת שבגינה היא פטורה מהצום.

בעניין תענית אסתר כיון שפסקו שאפי' חולי עיניים פטורים. א"כ יש להקל גם באשה המצטערת לפטורה מהצום.

שאלה: שלום עליכם. רציתי לשאול האם קוראים את המגילה בליל פורים מתוך תענית או שנוהגים לאכול משהו קל ואז לקרוא את המגילה?

תשובה: יש לקרוא את המגילה מתוך התענית.

עיון הפרשה

וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי (ט', א').

בעל הטורים בפרשתנו, מביא את דברי המדרש רבה (פרק י"א אות ו'), שאמר משה, לפי שסירבתי שבעת ימים בסנה, לא זכיתי לשמש אלא שבעת ימים במשכן. ועל זה מביא הוא רמז, כי "השמיני קרא משה", עולה בגימטריא "ביום ראש חדש ניסן".

הגאון רבינו יחיא בדיחי זצ"ל בספרו 'חן טוב' על התורה, עמד על הקושי שיש בדברי מדרש זה, שנראה מדבריו כי מחמת שעמד משה שבעת ימים בסנה ודיבר עם הקב"ה, וסירב לקבל עליו את השליחות לגאול את ישראל, זכה הוא לשכר טוב על אותם שבעה ימים, לשמש כנגדם שבעה ימים במשכן.

וקשה, הלא עצם מעשה זה שסירב משה להקב"ה בדבר שליחותו אל ישראל, עד שהוצרך הקב"ה להפציר בו זמן רב כ"כ של שבעה ימים, ולא קיבל משה מיד את שליחותו של הקב"ה, לא נראה שהיה מעשה ראוי לקבל עליו שכר, אלא היה על הקב"ה להקפיד עליו, ואדרבה, למנוע ממנו לשמש במשכן אפילו בשבעת ימי המילואים. וא"כ קשה, כיצד העמידה בסנה והסירוב לדבר ה' היה סיבה לשכר ולא להיפך?

ואלא, באמת כוונת המדרש כאן לומר, שסירובו של משה בסנה לא היה מחמת שלא רצה לקבל את דבר ה', אלא מחמת מעלתו הגדולה ומידת ענותנותו הרבה, ולכן נקבע לו הדבר לזכות, אלא שהטעם שלא שימש יותר, היה מחמת שסו"ס סירב הוא לדבר ה' בסנה שבעה ימים, ולא קיבל עליו מיד את השליחות, ולכן ניתנה העבודה במשכן לאהרן ובניו, ואלו הם דבריו.

ואפשר לומר, שמה שסירב שבעה ימים, לא היה חס ושלום מצד מרד, אלא מתוך רוב ענותנותו, וכמו שאמר: "מי אנכי כי אלך אל פרעה, וכי אוציא" וגו', לכך זכה לשמש בכהונה גדולה שבעה ימים. ומפני שהקב"ה מדקדק עם חסידיו כחוט השערה, נתן בלבו שיהיה סבור שניתנה לו כהונה גדולה לעולם, וביום השביעי אמר לו הקב"ה: לא כמו שאתה סבור, לא שלך היא אלא של אחיך", עכ"ל.

ונמצא שיש כאן שכר ועונש גם יחד, שכר על העונה ועונש על הסירוב מתחילה, וכמו שמסיים על זה: "אם כן מצד שמתוך ענוה היתה סרבנותו, זכה ושימש שבעה ימים. ומצד עוון הסרבנות, פרע לו שסבר שיהיה כהן גדול לעולם, ונדחה מיום השמיני. וזהו שאמר: "לפי שסירבתי שבעה ימים בסנה, לא זכיתי לשמש אלא שבעה ימים".

ומחזק הרב את דבריו בראיה מדברי המדרש רבה (שם), המבאר כי בלקיחת הכהונה ממשה היה כאן בחינה של עונש, ואלו דברי המדרש: "אמר לו הקב"ה, משה, אתה אמרת "שלח נא", חייד שאני צוררם בכנפיך. אימתי פרע לו, רבי חלבו אמר, כל שבעת ימי המילואים היה משמש בכהונה גדולה, וכסבור שלו היא, ובשביעי אמר לו: לא שלך היא, של אהרן אחיך היא", ע"כ דברי המדרש.

על ביאור נפלא זה מוסיף הרב רמז, שלפיכך נאמר כאן בתחילת פרשתנו לשון "ויהי" המורה על לשון צער, שאע"פ שהיה זה יום גדול ושמחה שנחנך המשכן, עדיין שייך לשון "ויהי", שכן וי- היא למשה רבינו עצמו, כיון שנודע לו באותו היום כי נדחה הוא מהכהונה הגדולה.

עיוני הלכה ומנהג

מתי מותר להעביר את בגדיו של הנפטר? והאם מותר להשתמש בהם?

מאת: הגאון רבי אוריאל חוברה שליט"א

לשאלתך בזו הלשון, ברצוני לדעת מתי ניתן להעביר את בגדיו של הנפטר, ואם ניתן להעביר לבני המשפחה ילדים וחתנים. כמו כן האם זה נכון שאת נעלי הנפטר אין ללבוש.

תשובה: אין שום איסור הנאה להשתמש בבגדי המת, ואדרבה יש איסור לזורקם משום "בל תשחית". ולכן מותר אפילו בתוך שבעת ימי אבלות להשתמש בכל בגדי המת כולל גרביים (חוץ מדברים שהיו קבועים בגופו כגון שיני זהב או קוצב לב המוכנס בחזה, כמבואר בשו"ע יו"ד סימן שמשט סעיף ב עיי"ש), ובדאי יכולים גם בני המשפחה ליהנות מהבגדים. וכ"כ הגאון טוקצינסקי בספרו גשר החיים (פרק ח סעיף וז"ל, כל מלבושיו ותכשיטיו שהיו עליו בשעת מיתה, ושפושטין אותם אח"כ מעליו, מותרים הם.

אמנם פעמים שבני המשפחה מפחדים להשתמש בבגדי המת, גם במקרה זה אסור להם לזרוקם לאשפה משום איסור "בל תשחית", אלא יעשה בהם מצוה ויתנם לנוקקים. ואם יש חשש שהנוקקים יחששו מללבוש את בגדיו של המת, לא יאמר להם שהם של מת. וכ"כ הגאון בעל עריכת השולחן (חלק יב עמוד סג סעיף ח) וז"ל, כל בגדיו של המת, מותרים בהנאה לכתחילה. ומצוה לחלקם לצריכים, ובלבד שלא יאמר להם שהם של מת, עיי"ש בהערה.

ולשאלתך לגבי מנעלים, הנני להשיב. הנה בספר חסידים (סימן תנד) כתב וז"ל, ולא יעשה אדם צדקה בדבר שיש בו סכנה. לאחד ניתנו לו מנעלים של מת ורצה לתת אותם לעני, אמרו לו "ואהבת לרעך כמוך", עיי"ש. וכ"כ בספר גשר החיים (פרק ח סעיף וז"ל, נעליו של המת נזהרים רבים שלא ללבשם, ולא משום איסור הנאה אלא מחששות אחרות. ועוד כתב שם (בהערה 2) שהקפידא רק בנעליים שנעל המת בשעת חליו ולא בנעלים שלבשם בזמן שהיה בריא, ונעליים שלא נעלם שלושים יום לפני מותו, אין חשש ללבושם, עיי"ש.

ועם כל זה מי שחושש בנעליים ישנות לזרוקם אע"פ שלא השמש בהם שלושים יום, אין בידנו לאסור עליו משום איסור בל תשחית, כיון שאיסור בל תשחית הוא כאשר עושה ומשחית ללא שם סיבה. וכ"כ בשו"ת יביע אומר (חלק ג חלק יו"ד סימן ה) בזה"ל, הרוצה לחוש לעצמו אין בידנו כח למנעו משום איסור בל תשחית, דבל תשחית דגופיה עדיף, עיי"ש.

אולם יש מחמירים בנעליים ישנות (אפילו שלא השתמש בהם המת שלושים יום קודם פטירתו) שלא לתת לאחרים, וכמו שכתב הגאון בעל עריכת השולחן (שם) כתב, אין לתת נעליים לאחרים, משום שיש מחלות ברגל ובזיעה, עיי"ש. מכל מקום אע"פ דחמירא סכנתא מאיסורא, מאן דלא קפיד לא קפדי בהדי.

הלכה ולמעשה: מותר לכולם להשתמש בכל בגדי המת אפילו בתוך שבעת ימי אבלות. אבל נעליים ישנות שהשתמש בהם המת לפני פטירתו בתוך שלושים יום, אין להשתמש בהם כלל וחמירא סכנתא מאיסורא. אך אם לא נעל אותם המת בתוך שלושים יום מפטירתו, אין איסור להשתמש בהם. ורבים נוהגים שבכל הנעלים הישנות של המת לזרוקם גם אם לא השתמש בהם בתוך שלושים יום מפטירתו. אבל בנעליים חדשות שלא הספיק המת ללבושם, אין להחמיר בזה הדומנה לבד, לאו מילתא היא.

יחידי סגולה

ציצים ופרחים במשנת רבותינו

וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁמִינִי (ט', א').

הגאון רבינו סעדיה צפירא זצ"ל בספרו 'כסף צרוף', למד מפסוק זה מוסר לאדם, לנצל את ימיו ושנותיו לתורה ומצוות, ולא לכלות בהבל ימיו. וזה נלמד מהפסוק:

"ויהי ביום השמיני" - ימי שנותינו בהם שבעים שנה, ואם בגבורות שמונים שנה, ורובם עמל ואון, אם לא יעסוק בצרכי העולם הבא, שהם התורה והמעשים טובים.

ולזה רמז זאת בראשי תיבות וסופי תיבות של "ויהי ביום השמיני", שהם ביחד: "ימי בהו", היינו ימי תוהו ובהו למבטל ימיו בצרכי העולם הזה, שלבסוף בשואה יפול בס"ח, אם לא בשובו מדרכיו וחיה חיי העולם הבא.

ועוד ראוי לו לאדם, להוסיף ולבקש מהאל יתברך שיזכור לו זכות האבות הקדושים, אשר הם אברהם יצחק ויעקב, סופי תיבות "מקל", והם הרמוזים כאן בתיבות "קרא משה לאהרן", ראשי תיבות "מקל". ואז אם יבקש כן מהש"ת, אפשר שיתעשת האלהים לקולו, ותעמוד לו זכות האבות לסעד ולסיוע להחזירו למוטב, ותכנס בו אהבת ויראת המקום.

וזהו שאמר "קרא משה לאהרן", סופי תיבות נאה, כי כך נאה וכך יאה לו לאדם, לחזור בתשובה לפני המקום ברוך הוא, והקב"ה מקבל את השבים עד דכדוכה של נפש.

ואמר הכתוב "ולבניו", בא לרמוז כי מלבד זכות האבות, עוד יכול האדם המגדל בניו לתורה ויראת שמים, שתעמוד לו זכות בניו אשר גידל, להצילו מדינה של גיהנם, וּפְרָא מַזְכֵּי אַבָּא.

ואמר: "ולזקני", גימטריא גר, ללמדך שאם יעשה כל זאת, יזכה לגור באהלי ישראל בעולם הבא, ותזכה נשמתו להסתופף באוהלי השכינה.

וַיֵּצְאוּ וַיְבָרְכוּ אֶת הָעָם (ט', כ"ג).

במדרש קדום לאחד מחכמי תימן, מבאר באיזה נוסח בירכו את העם, וזה לשונו: ויצאו ויברכו את העם, מה ברכה בירכו אותם, מלמד שאמרו: יהי רצון מלפני השם, שיקבל קרבנותיכם בזה היום, עד כאן מדברי מדרש זה.

(על פי שולחן מלכים - מאת הגאון רבי יוסף צברי שליט"א)

רשת בתי ההוראה
המאורות
 להדורות קודש תינו
 מוסדות חינוך וחינוך

מוקד ההלכה הארצי

שעל ידי רשת בתי ההוראה
חייגו בכל עת: *8416
 ישראל - 03-30-88-88-5
 ארה"ב - 151-8613-0185

ניתן לשלוח שאלות במייל, ולקבלת העלון מדי שבוע
 בדוא"ל - שלחו ל:
 sm088302222@gmail.com | או באמצעות
 אתר המאורות: kav.meorot.net

לתרומות והקדשות לזיכוי הרבים
 בארץ ובעולם - חייגו: 08-9302-302